

Igor Bunič
Partijsko zlato

*Detecta, Zagreb,
2006, 410 str.*

Mnogi događaji koji određuju živote nekoliko generacija imaju svoju službenu verziju, ali uvijek su postojala i postoje zbivanja iza spuštenih zavjesa. Boljševička revolucija nije iznimka i po važnosti se svakako može svrstati među najvažnije događaje u povijesti čovječanstva, čemu svjedoči i činjenica da E. Hobsbawn određuje početak 20. stoljeća sa 6. oktobrom 1917. Knjiga *Partijsko zlato* Igora Buniča na tragu je intriga koje su vodile do uspostave prve zemlje socijalizma i ne zadovoljava se samo analiziranjem njezinog nastanka, već prati i njezinu povijest sve do raspada 1991. Knjiga je strukturirana u tri dijela od kojih svaki simbolizira važne faze u povijesti SSSR-a.

Prvi dio knjige, pod naslovom *Upad*, obuhvaća fazu nastanka boljševičkog režima i njegove konsolidacije. V. I. Lenjin, navodi autor, u svojim je strasnim snovima o svjetskoj revoluciji shvatio da prvi korak u ostvarivanju tih snova mora biti vojno osvajanje neke države sa svim njezinim prirodnim bogatstvima, ekonomskim potencijalima i,

naravno, zlatnim zalihama. Pri tom prvotno uopće nije mislio na Rusiju nego na Švicarsku. Ali, u šape proleterskoga Vođe nije pala Švicarska već Rusija, koja je brzo i uspješno pretvorena u bazu za provedbu planetarne revolucije.

Iskoristivši demokratsko rasulo nakon svrgavanja monarhije, vlast je u Rusiji osvojila međunarodna teroristička organizacija koju je u ime vlastitog spasa financirala Njemačka. Istočna fronta je eliminirana, a k tome je Lenjin nagradio Nijemce i Brest-Litovskim ugovorom. Lenjinu je takav potez omogućio gušenje preostalog bjelogardijskog otpora i provođenje jedne od najvećih pljački u povijesti čovječanstva. Nakon završetka Prvog svjetskog rata on je na plodnom tlu, zagnojenom ratnom depresijom, pokušao proširiti "diktaturu proletarijata". No planovi za "svjetsku revoluciju" su se izjalovili i morao se suočiti sa sve većim problemima u zemlji. Takva situacija je znatno pogoršala njegovo zdravstveno stanje i pridonijela brzom smrti. Uslijedila je borba za vlast između Trockog i Staljina, a teorija "izgradnje socijalizma u jednoj zemlji" trijumfirala je nad "permanentnom revolucijom", koja nije zapravo bila ništa drugo doli pljačka velikih razmjera, te je podrazumijevala bijeg s plijenom u egzotične zemlje. Cjelokupno nacionalno bogatstvo goleme i bogate zemlje, koja se nazivala Rusijom, pretvoreno je u jedan divovski ko-

mad «partijskoga zlata».

Ali to još nije bio kraj, tvrdi autor. Poput crnog oblaka približavala se još crnija budućnost. I dok su u Moskvi udarali u bubanj svjetske proleterske revolucije, tiho i neprimjetno dogodila se svjetska financijska revolucija koja je pripremila svjetsku hegemoniju one države ili skupine država koje će razumnije iskoristiti tom revolucijom osigurane ekonomske i političke mogućnosti.

Drugi dio knjige, *Okupacija*, počinje sa Staljinovim usponom na vlast i seže do razdoblja Mihaila Gorbačova. Država, kako ju je Staljin zamislio, pretvorila se u brod koji plovi u nepoznatom smjeru, čiji su kotlovi bili sposobni proizvoditi energiju jedino od u ložište stalno bacanih ljudskih života – tisuća, milijuna, desetaka milijuna. Staljin je, konstatira autor, izgradio sovjetski imperij na životima milijuna sovjetskih građana i nije namjeravao ostati samo na tome. Pobjednički pohod prema Atlantiku mogao je iskusiti grijehe za mnoge godine, za sve prošle, sadašnje i buduće prijestupe. Staljinu je odgovarala kaktaklizma na europskom kontinentu. Nastojao se zbližiti s Hitlerom kako bi ga kasnije mogao napasti s leđa i ubrati plodove njegovih pobjeda. No, petljajući u zamršnim labirintima međunarodnih intriga, iskreno misleći kako igra svoju igru, nije mogao niti pomisliti da je bio marioneta onih istih moćnih i di-

namičnih snaga čiji je mladenački uzvik Lenjin pogrešno doživio kao smrtonosni hropac. Nije mogao niti zamisliti da je njegov predstojeći sukob s Hitlerom već odavno osmišljen u tišini tuđih kabineta, kako bi dali prostora snagama za ostvarivanje planova o svjetskom gospodstvu - dolarokraciji. Plan je, konstatira Bunič, bio razrađen za vremensko razdoblje od oko sto godina i predviđao je ekonomsko spajanje Europe i SAD-a, početno naglo slabljenje Europe, prvenstveno Njemačke, a potom njezinu obnovu, ali po novom uzorku. Ekonomski i kulturno izolirana, smatrali su autori plana, Rusija će zaostati za ostalim svijetom i prije ili poslije bit će prisiljena kapitulirati bez vojne intervencije.

Naravno ni u ratu ni u politici nitko nije stopostotno ostvario svoje zamišljene planove, pa čak ni u najpovoljnijim uvjetima. To nije uspjelo ni Amerikancima, ali uspjeli su ostvariti 60%. U vakuum koji je nastao na mjestima gdje su pala i nastavila padati carstva, gdje su države zbrisane s lica zemlje, podsjećajući nas autor, krenuo je dolar, ližući i liječeći sve rane i gradeći čvrste temelje za idući korak u smjeru potpune svjetske hegemonije. Staljin se još vješto uspijevao odupirati planu «dolar» sredstvima poput Korejskog rata, ali njegovi nasljednici nisu imali talenta, a niti volje. Zapravo, partijskoj nomenklaturi je vođa kao Staljin počeo smetati

u njezinom nastojanju za kolektivnom samovladavinom, piše Bunič.

Nakon Staljinove smrti za generalnog sekretara je izabran N. Hruščov koji je, prema mišljenju nomenklature, trebao biti marioneta, no njihove se nade nisu u potpunosti ostvarile. Hruščov ujedno označava prekretnicu u životu prve zemlje socijalizma, jer njegovim stupanjem na vlast počinje nagli silazni trend sovjetske moći. SSSR je sve više tehnološki zaostajao za Zapadom i jedino je uspijevao produžiti svoj vijek trajanja izazivanjem brojnih regionalnih ratova poput onog u Vijetnamu. Moskva je instruirala Ho Chi Mina da rasplamsa rat za ujedinjenje oba Vijetnama, te ga za to obilato nagradila. U džunglama Vijetnama SAD se financijski istrošio, a američko društvo podijelilo čime je SSSR-u «poklonjeno» još 20 godina života. Ciljnik američke moći privremeno je bio maknut sa SSSR-a i uperen u Indokinu. No, isto tako se i SSSR zapetljao u krvav rat u Afganistanu s neočekivanim ishodom. Rat je pokazao rasulo u kojem se je nalazilo sovjetsko carstvo, a utrka u naoružanju se opet zahuktavala. U takvim uvjetima SSSR više nije mogao opstati, zaključuje Bunič.

U trećem dijelu knjige naslovljenom *Bijeg s plijenom*, autor se bavi epilogom 70-godišnje vladavine boljševika u Rusiji. Nakon smrti Andropova koji je najvjerojatnije ubijen zbog svoje pretjera-

ne revnosti u pokušaju očuvanja komunizma, a koja je obavijena velom tajne, na čelo SSSR-a dolazi Mihail Gorbačov, koji je odmah uvidio da mora odabrati srednji put, jer Brežnjevljev put je vodio u propast države, a Andropovljevi u njegovu vlastitu pogibelj. Glomazan i golem brod sovjetskoga carstva, kojim se više nije moglo upravljati, nije se imao snage ni okrenuti ni poći novim putem. Nezaustavljivo je jurio prema stijenama. Gorbačov, koji je stajao za kormilom, bio je toga svjestan, te je pokušao zaustaviti neizbježan udar o stijene, kako od eksplozije broda napunjenog atomskim oružjem ne bi poginuo cijeli svijet i on sam. Zato je, podsjeća nas autor, odlučio pokrenuti glasnost i perestrojku.

Uskoro je antikomunistička revolucija pomela režime u Istočnoj Europi. Trupla supružnika Ceausescu, strijeljanih bez suda i istrage, ležala su u snijegu. U Čehoslovačkoj je Vaclav Havel postao predsjednikom, zabranio Kompartiju i likvidirao organe sigurnosti. U Mađarskoj su se komunisti razbježali sami, čak prije slobodnih izbora. KPSS-u na čelu s Gorbačovom nije odgovarala ni rumunjska ni češka ni mađarska varijanta razvoja događaja. Državom je već kružila kampanja o nužnosti sudjenja KPSS-u i nacionalizaciji njezine imovine. U takvim uvjetima Partiji je bilo presudno naći načine za "izlazak na tržište" i zadržati svoje vlasništvo, što se či-

nilo ulaganjem partijskih sredstava u društvene, socijalne i dobrotvorne fondove kako bi se otežala njihova konfiskacija, te kupovinom anonimnih dionica i fondova posebnih kompanija, a sve u svrhu osiguravanja stabilnih izvora prihoda i skrivanja kontrolne uloge partije.

Vidjevši da je državni brod pred potonućem nomenklatura je odlučila izvesti posljednje "transferne operacije". Bit tih operacija sastojala se od prodaje Zapadu ogromnih količina sovjetskog novca za dolare. Budući da je tiskara novca bila u rukama partijske nomenklature, nije bilo problema s tiskanjem novca. Golema novčana masa, skupljena u sovjetskim bankama, a koja više nije pripadala SSSR-u, bila je spremna svakog trenutka eksplodirati i stvoriti, u najboljem slučaju, inflaciju od barem 1000 % zbog službene nekonvertibilnosti rublja, dok su partijski dolari jačali zapadne ekonomije.

Svjetska revolucija o kojoj je sanjao Lenjin već se dogodila. Dolar je okupirao cijeli svijet i protiv njega su nemoćna sva poznata sredstva borbe s okupatorima. Dolar se ne može zgaziti tenkovima niti terorizirati partizanskom gerilom. Dolar, kao etalon međunarodne ekonomije može se pobijediti samo jačom valutom koja će ga pretvoriti u prah i pepeo. A što je na kraju bilo s Rusijom? SAD su vodile svoju igru, a nomenklatura svoju. Pobijedili su i jedni i drugi, a izgubila

je Rusija nad kojom je ostvareno međunarodno skrbništvo MMF-a i koja je izgubila svoju neovisnost, zaključuje Bunič.

Partijsko zlato mnogi bi olako svrstali u bogatu produkciju knjiga koje tematiziraju neku od teorija zavjere. Autor ove knjige ipak čini korak više i potkrepljuje svoje navode sadržajem mnogih tajnih dokumenata koji su se raspadom SSSR-a našli izvan arhiva KGB-a. Osim toga, istinitosti knjige u prilog ide i činjenica da se još uvijek ne može ponuditi odgovor na pitanje tko je autor. Naime, Igor Bunič je pseudonim, a da priča bude potpuna, izdavačke kuće koja je otisnuta u ruskom izdanju - nema na navedenoj adresi! Čovjek s pravom može pomisliti na agenta KGB-a! Jeljcjin je ipak, u trenutku otrežnjevanja, zatvorio arhive i prestao "dilatirati" transkripte, no Bunič, ili netko drugi, bio je brži. *Partijsko zlato* jedna je od najčitljivijih knjiga u zadnjih nekoliko godina, nastalih na području političke publicistike, te svojim sadržajem, stilom i jednostavnošću strukture definitivno neće razočarati nijednog čitatelja.

Kristijan Kotarski

